

Paulo yona leta ekalesiya Galatiya unai taumiya udiyedi

Buka ta hededehemasalahana

Teina kulikuli ta meta leta Paulo ye kuli ekalesiya teha Galatiya unai taumiya udiyedi. Galatiya unai Paulo ekalesiya bodana ye hetubu, na kabo ye lau teha hesau unai ye paisowa. Paulo yona miyasuwala wa unai taulauhekata hekadiyo se lage na ekalesiya se henuwapwanopwanodi. Siya meta Dius luwadiyena se tubu, na tausunuma wa se hekatadi taba laugagayo se miyawatanidi. Iya ede laugagayo Yaubada ye mosei Isalaela tamowaidiyao udiyedi, doha kai yo mayadai yo kabikabi udoi'udoi laugagayodi, yo pelitome laugagayona.

Teina leta ta unai Paulo ekalesiya ye hedede hesibasi-badi. Ye hededebayaolau udiyedi meta ewaneliya kesega mo, yo keda kesega mo ye lau mauli hesabana, iya ede sunuma Yesu Keliso unai. Tamowai hekadiyo wa yodi lauhekata iya ede lauhekatalupolupo, tabu se kawamamohoyei. Paulo yona hedehedede hekadiyo se bayaokalili, matawuwuna taulauhekata hekadi wa ye kouyalayalaedi.

Nuwatu lakilakidiyao

1. Apostolo mamohoina yo wasa mamohoina (1:1-10)
2. Wasa Paulo ye lauguguyaei wa meta mamohoina (1:11-2:10)
3. Laugagayo miyawatanina nige ye tolehedululaida, na sunuma mo (2:1-4:31)
4. Yailihai miyana (5:1-6:10)
5. Tauwoyaida ede Yaluwa Tabuna yo gadosisi (5:1-6:10)
6. Paulo yona guguya yo lautoki (6:11-18)

Lautoki

¹⁻² Yau Apostolo Paulo yo Guiyau tauhemuliwatanina maudoidi maiyaguwao, leta ta ka kuli na ka hetamali ye laowa Guiyau taukawamamohoiyena maudoimiu teha Galatiya unai taumiya kalimiuyena.

Nige tamowai se kaisunuwaigau bena ya hemala apostolo, na Yesu Keliso yo Tamana Yaubada, iya Yesu boita unai ye hetolo'uyoi wa, se kaisunuwaigau.

³ Taba Tamada Yaubada yo Guiyau Yesu Keliso yodi kabinamwa yo yodi nuwadaumwali se leyawa kalimiuwai.

⁴ Keliso Yaubada Tamada ye kawakabiyei na ye talam-gabaei'uyoi ye hemala kaitalasang yoda yababa hesabadi, yo ye gilihaida tanoubu yabayababana ta unai. ⁵ Lautoki yo hedebasae ta mosei Yaubada unai huya maudoina ye lau ee nige kana siga. Mamohoi!*

Nige wasa hesau namwanamwana

⁶ Keliso yona kabinamwa debanaena Yaubada ye kaisunuwaigomiu. Ya siliyatakalili matawuwuna huyana nige ye loha na taukaisunuwaigomiu wa kwa laugabaeiyako na wasa namwanamwana udoi kwa kawamamohoiyei. ⁷ Na iyamo wasa me meta nige wasa mamohoina, na tamowai hekadi se henuwa bena Keliso wasana namwanamwana se tolebui na nuwamiyao se hepwanopwanodi. ⁸ Na ena taba kai o apostolo hesau o galewa aneluna hesau wasa udoi ye lauguguyaei kalimiuwai nige doha saha ka lauguguyaei wa, meta taba hekamkamna lakilakina ye lobai. ⁹ Saha ka hededeyako wa meta kabo ya hedede'uyoi: Ena tamowai hesau wasa namwanamwana ye lauguguyai kalimiuyena nige doha wasa kwa haiyako wa, meta taba hekamkamna lakilakina ye lobai.

---

* 1:5: Mamohoi: Paulo ye kuli ye wane, Amen! Hedehedede ta meta Hebelu kalinadi, kaniyona ede Aa, mamohoi.

¹⁰ Hage yogu kwa hedehehede: Yogu hedehehede ta unai nuwana ya kaipate bena tamowai kabo se kita-henamwagau, o Yaubada? Nuwana ya kaipate bena tamowai ya henuwanamwadi? Taba nige! Ena ya kaipate bena tamowai ya henuwanamwadi, meta yau nige Keliso yona taupaisowa.

Wasa Paulo ye lauguguyaei wa yona kabalaoma ede Yaubada

¹¹ Kagu kahao, ya henuwa bena kabina kwa kata meta wasa namwanamwana ya lauhekata'usei ta, iya nige tamowai yodi nuwanuwatuyena ye laoma. ¹² Nige tamowai hesau unai ya hai o ye hekatagau na yogu kabahaina ede Yesu Keliso ye hemalahadi kaliguwai.

¹³ Beyabeyana Dius yodi miyamiya yo yodi tapwalolo kabikabidi udiyedi ya miya, na yogu mauli wa wasana kwa lapuiyako, idohagi Yaubada yona dubu tamowaidiyao ya hekamkamnadi yo hinage bena ya unuhemwaloihegehedi. ¹⁴ Kagu isi maudoidi luwadiyena meta yau Dius yodi tapwalolo kabikabidi maudoidi kabidi ya katakalili, yo hinage ya kaipatebayaokalili bena taba kagu kulutubu kabikabidi ya hebayaodi tamowai udiyedi.

¹⁵ Sola nige se labasigau na Yaubada ye kaisunuwaigau na yona kabinamwaena ye yoganeigau. Na huyana ye hineli ¹⁶ bena natuna ye hemalahayama kaliguyena na bena kabo yau dagela tamowaidiyao* udiyedi Keliso wasana ya lauguguyaei, meta nige tamowai hesau ya henamaiyei, ¹⁷ yo hinage nige ya sae Yelusalema bena apostolo bagubagunadiyao ya kitadi na se hekatagau. Na yau meta ya dudulai mo ya lau teha Alabiya na menai muliyena kabo ya uyoma Damaseko.

---

* 1:16: Dagela tamowaidiyao ta, siya meta nige Dius tamowaidiyao.

¹⁸ Kabo bolimai haiyona mulidiyena ede ya sae Yelusalema Petelo ya kita na menai maidagu ka bawa sabati labui yo mayadai kesega. ¹⁹ Menai apostolo hekadiyo wa nige ya kitadi, na Guiyau* kana kaha Yamesi ye bom mo menai ya kita. ²⁰ Yaubada matanaena ya hededemamohoi kalimiuyena: Ginauli saha wasadi ya kulidi ta meta nige ya lupoigomiu.

²¹ Na muliyena kabo ya lau teha Siliya yo Silisiya udiyedi. ²² Na Yudeya unai Keliso taukawamamohoiyena bodadi meta yau nige kabigu se kata. ²³ Na wasagaibugu mo se lapui, “Tamowai ta, iya beyabeyana ye hekamkamnada yo Keliso sunumana bena ye hekaiyawasi, iya ede Keliso sunumana ye laulauguguyaei.” ²⁴ Na saha ye tubu kaliguyena wa debanaena Yaubada se hedebasaei.

2

Yelusalema unai apostolo wa Paulo se kawanamwanamwaei

¹ Bolimai 14 mulidiyena ede ya seuyo Yelusalema. Yogu sae ne unai meta Banaba maiyagu, yo hinage Taitasi maidamai ka sae. ² Yaubada yona hededehemasalaha kaliguyena debanaena ede ya sae, na saha ya lauhekataei dagela tamowaidiyao udiyedi wa meta ya hededehe-masalaha kalidiyena. Na ya hededelau tauwoyawoya tamowaidiyao se bom mo udiyedi, yogu hedehede wa kabo se hemamohoiyeidi e nige. Ya matausikalili

---

* 1:19: Guiyau ta meta Yesu. Na Yamesi meta Yesu kana kaha mamohoina.

matawuwuna saha ya ginaulidiko yo saha kabo ya ginaulidi,* madai nige kaniyodi.

³ Tauwoyawoya wa se talamyeigau yo hinage nige saha hesau se hedede Taitasi unai bena taba ye pelitome. Na iya meta Giliki tamowaina na maidagu ka sae Yelusalema.

⁴ Pelitome nuwatuna wa nige ye masalahama ye lau ee tamowai hekadiyo se mwalaegaibuma luwamaiyena. Siya meta nige kada kahao mamohoidiyao, na bena yoda yailihai miyamiyana Keliso unai se kaikewasipwai. Yodi nuwatu bena Dius yodi laugagayo maudoidi udiyedi se kauda na ta miyawatanidi. ⁵ Na nige ka henuwa bena taba ka lapulapulau udiyedi, matawuwuna ka henuwa bena wasa namwanamwana mamohoina tabu se bui na bena ye miya kalimiuyena.

⁶ Na dubu babadadiyao tamowai siya se kitahesae'u-seidi wa meta nige saha hesau se hededetubeilai yogu lauhekata wa unai. (Yodi sae ta meta nige yona udoi hesau kaliguyena, matawuwuna Yaubada nige tamowai kana kaoyena ye kitahenamwagaibui.) ⁷ Na se kitalobai meta wasa namwanamwana hededehemasalahana paisowana ta Yaubada ye leyama bena ya ginauli dagela tamowaidi udiyedi, doha Petelo yona paisowa ye mosei Dius tamowaidiyao udiyedi wa. ⁸ Matawuwuna Yaubada Petelo ye hepaisowa na wasa namwanamwana ye duwai Dius tamowaidi udiyedi wa, na Yaubada kesegana ta meta hinage yau ye hepaisowagau na paisowa ta ya ginauli dagela tamowaidi udiyedi. ⁹ Ede Yamesi, Petelo yo Yowane, siya tautolobaguna tamowaidiyao, se kitalobai meta Yaubada

---

* 2:2: Yona kulikuli unai Paulo yona paisowa ye heyaheyasoniyei heloikailakwa unai. Heyaheyasoni ta 2 Timoti 4:7 unai hinage ta lobai. Na kalina Saliba unai nige gonowana yoda paisowa ta heyaheyasoniyei kailakwa unai, unai ede heyaheyasoni ta kaniyona ka kulihemasalaha lausoi soi ta unai.

yona katekamkamnaena paisowa ta ye haiyama. Unai yau yo Banaba se lautokiyeigai yo se kawanamwanamwaeigai kabo ka lau dagela tamowaidiyao udiyedi na siya se lau Dius tamowaidiyao udiyedi. ¹⁰ Na yodi kaibwada kali-maiyena ede taba taudehadeha* ka nuwatuidi, na teina hekasa ta meta yau yogu nuwanuwatu lakilakina ede.

Paulo Petelo yona laupwano ye hekita

¹¹⁻¹² Muliyena, Petelo Yelusalema unai ye dobima Antiyoka. Bagunaena meta tausunuma siya nige Dius tamowaidi maidanao se kaikaigogoi, na huyana Yamesi kana bodao hekadiyo se laoma kabo ye bom ye tolehesuwala'uyoi matawuwuna ede taupelitome tamowaidiyao wa* ye matausiyeyidi. Saha ye ginauli wa ye yababa, unai Petelo ya dilamatai. ¹³ Yona kailupolupo ta Dius tamowaidi hekadiyo Antiyoka unai taumiya wa se kita ede se hemuliwatani, yo hinage unai Banaba se woyah-esuwala.

¹⁴ Na ya kita meta wasa namwanamwana miyamiyana mamohoina nige se miyamiyai, ede maudoidi matadiyena ya hededelau Petelo unai ya wane,

“Kowa Dius tamowaina, na iyamo yom miyamiya meta doha dagela tamowaidiyao, na nige doha Dius tamowaidiyao. Idohagi to bena dagela tamowaidiyao ku muyowuidi na bena Dius yodi miyamiya se miyamiyaeyidi?

¹⁵ Kita meta nige ba'aya tamowaidi doha dagela tamowaidiyao, matawuwuna ede se labasida meta kita

---

* 2:10: Taudehadeha ta, siya ede Yesu tausunumaena Yelusalema unai taumiya nige gonowana se bom se sagu'uyoidi. * 2:11-12: Taupelitome tamowaidiyao wa se lauhekata meta ekalesiya tatao maudoidi bena pelitome se hai yo hinage Dius yodi laugagayo maudoidi se miyawatanidi. Ena nige, meta nige gonowana siya Keliso tausunumaena mamohoidi.

Dius tamowaidi. ¹⁶ Na iyamo kabina ta kata meta Yaubada tamowai nige laugagayo lauwatanina unai ye toletolehedudulaidi, na yona sunuma Yesu Keliso unai debanaena ye tolehedudulaidi. Unai kita hinage yoda sunuma ta tole Yesu Keliso unai, to kabo Keliso sunumana unai Yaubada ye tolehedudulaida, na nige laugagayo miyawatanina debanaena. Matawuwuna ede nige gonowana tamowai hesau laugagayo mo miyawatanina debanaena Yaubada kabo iya ye kita-henamwa.

¹⁷ Huyana ta kaipate bena Yaubada ye tolehedudulaida Keliso debanaena, meta ta masalaha ede kita Dius tamowaidiyao hinage ma yababada. Unai kaniyona ede saha, Keliso iya ye woyaida ta lau yababa unai? Nige kalikalili. ¹⁸ Na ena taba laugagayo beyabeyana wa miyamiyana ya hekaiyawasi, na muliyena ya miyawatani'uyoi,* kabo ya hemasalah'a'uyoigau meta yau laugagayo tau'utusina. ¹⁹ Matawuwuna laugagayo debanaena ya boitako na yona gigibwali kaliguwai ye gehe.* Unai taba bena ya mauli Yaubada yona. ²⁰ Keliso yona boita sataulo unai meta yau hinage maidagu ka boita. Unai nige yau ya maumauli, na Keliso kaliguyena ye miya.* Taugu ta unai ya miyamiya ta meta Yaubada natuna sunumana unai ya miyamiya, iya ye gado-sisiyeigau na yona mauli ye mosegabaei yau hesabagu. ²¹ Na yau taba nige Yaubada yona katekamkamna ya

---

* 2:18: Ena taba laugagayo beyabeyana wa ... ya miyawatani'uyoi: Nuwatu ta Paulo heyaheyasoni unai ye kuli: Ena ginauli hesau ya hetatagwaligwali na muliyena ya ginauli'uyoi ... * 2:19: Laugagayo ye hemasalahada meta kita yababa tauginaulidi, na yababa maisana ede boita. Na laugagayo nige gonowana tauboiboita ye tanuwagaidi. * 2:20: Hedehedede ta kaniyona ede, Paulo nige ye bom yona nuwatu ye miyawatani, na yona miyamiya maudoina tautanuwagaedi meta Keliso.

tolehesuwala, matawuwuna ede, ena taba Yaubada tamowai ye tolehedudulai laugagayo miyawatanina debanaena, meta Keliso yona boita ne nige kaniyona.”

3

Kabatolehedudulaida ede saha—laugagayo o sunuma?

¹ Komiu Galatiya meta tamowai yauyaulediyao. Kaiteya ye lupohaigomiu? Komiu kalimiuyena meta Keliso yona boita Sataulo ne unai kaniyona maudoina ya hedede-hemasalaha. ² Ya henuwa bena yogu kwa hedehedede: Idohagi na Yaluwa Tabuna kwa hai, laugagayo miyawatanina debanaena, o Keliso wasana kawamamohoiyeina debanaena? ³ Sola ma yauyaulemiu? Yomi ekalesiya maulina Yaluwa yona gigibwali unai kwa hetubu, na idohagi to kwa kaipate bena kwa bom yomi bayao yena kwa miyai? ⁴ Beyabeyana wasa namwanamwana debanaena kwa kamkamnakalili. Mamohoi kwa kamkamnagaibu e nige? Ya nuwatui nige. ⁵ Hage, yogu kwa hedehedede: Yaubada iya Yaluwana Tabuna ye haiyawa yo laulau gigigigibwalidi ye ginaulidi kalimiuyena meta laugagayo miyawatanina debanaena, o Keliso wasana kawamamohoiyeina debanaena?

⁶ Gonogonowana doha Abelahama wasana ta hasili buka tabuna unai: “Iya Yaubada ye sunumaei, debanaena Yaubada ye hedede meta Abelahama iya miyamiyadudulai tamowaina.” *(Genese 15:6)*

⁷ Unai bena kwa nuwatulobai meta Abelahama natunao mamohoidi ede Yaubada tausunumaena. ⁸ Beyabeyana kulikuli tabuna ye hededenonohaiyako meta dagela tamowaidiyao Yaubada kabo ye tolehedudulaidi yodi sunuma debanaena, doha wasa namwanamwana hedehedena ye hedede-hemasalahanonohai Abelahama unai

ye wane, “Tanoubu maudoina kalimyena kabo hedede-
henamwa se hai.” *(Genese 12:3 yo 18:18 yo 22:18)* ⁹ Unai siya tausunuma meta Yaubada
ye hededehenamwadi gonogonowana doha Abelahama
sunuma tamowaina wa.

¹⁰ Kaiteyadi se kitalau laugagayo miyawatanina unai
bena kabatolehedudulaidi, siya meta hededeheyababa
logulogunaena se miya. Matawuwuna kulikuli tabuna
unai ye wane, “Laugagayo bukana unai ginauli maudoidi
se kulidi ne, ena tamowai hesau nige ye miyawatani-
namwanamwaedi, meta iya hededeheyababa logulogu-
naena ye miya.” *(Dutelonomi 27:26)*

¹¹ Ye masalahakalili meta laugagayo nige gonowana
tamowai hesau ye tolehedudulai Yaubada matanaena,
matawuwuna ede, “Taumiya miyadudulai meta sunuma
debanaena kabo se mauli.” *(Habakuku 2:4)*

¹² Na laugagayo meta nige sunuma unai ye tolo, iya meta udoi.
Na buka unai ta hasili meta “Laugagayo hedehedededi
taumiawatanididi, iya yona laulau debadiyena kabo ye
mauli.” *(Lewitikasi 18:5)*

¹³ Laugagayo ye hegiluda na
kita hededeheyababa logulogunaena. Na huyana Keliso se
hekabasi sataulo unai meta kada hededeheyababa wa iya
ye haidi, unai ede ye hemaisahaida. Doha kulikuli tabuna
unai se kuliyako se wane, “Ena tamowai hesau sataulo
unai se hekabasi meta iya hededeheyababa tamowaina.”

(Dutelonomi 21:23) ¹⁴ Yesu Keliso ye hemaisahaida na iya
debanaena hededehenamwa ye mose Abelahama unai wa
bena ye laoma dagela tamowaidiyao udiyedi. Kaniyona
ede bena sunuma debanaena Yaubada Yaluwa Tabuna ye
hededehesunuma wa kabo ta hai.

*Yaubada yona hededehesunuma Abelahama unai meta
laugagayo ye saedikwai*

¹⁵ Kagu kahao, mayadai maudoina maulina miyamiyana heyaheyasonina hesau ya hai na ya hedehededei: Taba tamowai labui ginauli saha hesau se koitalaliuyei na se talamyeyi, meta nige gonowana tamowai hesau yodi nuwatu ne ye tolehesuwala o unai saha hesau ye hedede. Gonogonowana doha Yaubada yona hededehesunuma: ¹⁶ Hededehesunuma wa ye hedede Abelahama maidana kana isimulita kalidiyena. Nige ye hedede ye wane, “kam isimulitao udiyedi”, kabo hededehesunuma tauhaina ne se bado, na ye wane “kam isimulita tamowaina unai”. Hedehedede ta kaniyona ede tamowai kesega mo, iya ede Keliso. ¹⁷ Yaubada yona hededehesunuma Abelahama unai na bolimai 430 se lau, kabo laugagayo ye masalahama. Laugagayo ta ye mulitama, unai nige gonowana hededehesunuma wa ye tolehesuwala. ¹⁸ Taba ena Yaubada yona kainauya ta hai laugagayo yoda miyawatanina debanaena, meta nige gonowana Yaubada yona hededehesunuma debanaena kainauya ne ta lobai. Iyamo huyana yona katekamkamna unai Yaubada yona kainauya wa ye mosei Abelahama, meta nige laugagayo unai, na hededehesunuma unai.

¹⁹ Ena doha teina, kabo laugagayo ne kana paisowa saha? Yaubada ye leyama kabo ye hekitalobaida meta yababa ta ginauli. Laugagayo yona paisowa ta ye ginauli ye lau ee kana sigana Yaubada yona hededehesunuma tamowaina wa ye lagema.

Laugagayo ta meta Yaubada ye mosei anelu udiyedi na se mosehekawalaei Mose unai, iya meta Yaubada yo tamowai duwaduwalidiyena tautolo. ²⁰ Ena tamowai labui bena yodi talam se ginauli, meta tautoloduwaduwali se henuwa. Na huyana Yaubada hededehesunuma ye mosei

Abelahama, meta iya ye bom ye ginauli.*

²¹ Ta hedede yako meta Yaubada yona hedede hesunuma debanaena tamowai ye tolehedudulaidi na mauli se lobai. Unai ede hage idohagi, laugagayo meta Yaubada yona hedede hesunuma ye tolehesuwala? Nige kalikalili! Ena taba Yaubada laugagayo hesau ye leyama unai kabo mauli ta lobai, meta kabo kabatolehedudulaida ede laugagayo.

²² Na kulikuli tabuna ye hedede hemasalaha meta tanoubu maudoina ta yababa yona kaukau tamowaidiyao. Unai Yaubada saha ye hedede hesunuma wa meta bena Yesu Keliso ta sunumaei na ta hai, na tausunumaena maudoidi gonowana yona kainauya ne se hai.

²³ Huyana sola nige sunuma ta ye masalahama meta kita laugagayo kaukauna unai ta miya. Ye kabihekahinida ye lau ee kana sigana sunuma ta ye masalahama.

²⁴ Laugagayo wa ye tole meta kabo ye kitaheteteda na ye woyaida ta lau Keliso unai, na kabo ye tolehedudulaida sunuma debanaena. ²⁵ Na sunuma wa ye laomako, debanaena meta kita nige laugagayo yona kitahetete unai ta miyamiya, ²⁶ matawuwuna komiu maudoimiu ta Yaubada natunao Yesu Keliso yomi sunumaena debanaena. ²⁷ Kaniyona ede maudoimiu ta Yesu Keliso unai se hebabatisoigomiu meta Keliso kwa luwui doha luwuluwu. ²⁸ Unai ede bodamiuyena meta nige hekasana hesau, bena Dius o Giliki, heyayai tauhaina tamowaina o yailihai tamowaina, loheya o waihiu, matawuwuna ede Yesu Keliso unai maudoimiu ta meta boda kesega. ²⁹ Ena komiu Keliso yona, meta komiu Abelahama kana isimuli-

---

* 3:20: Yaubada laugagayo ye mosei Isalaela tamowaidi meta Mose ye hepaisowa iya tautoloduwaduwali. Na huyana yona hedede hesunuma ye mosei Abelahama meta ye hedede dudulai Abelahama unai. Unai ta kita meta Yaubada yona hedede hesunuma wa ye saekalili na kabo laugagayo wa.

tao yo Abelahama lauhedamainao hededehesunuma wa debanaena.

4

¹ Saha ya hedede'usei ta meta doha teina: Ena tamowai hesau ye boita meta natuna kabo iya tamana lauhedamaina yo yona gogo maudoidi tanuwagadi. Na ena iya sola ma gagilina na tamana ye boita meta iya yo yona taupaisowa tamowaidiyao maidanao gonogonowadi.

² Wawaya ne meta iya taukitahetetena yo gogo ne taukitahetetedi yodi gigibwali logulogunaena ye miyamiya kana sigana ye lakilaki yo tamana yona hekasa mayadaina ye tole wa ye sae ye lobai. ³ Gonogonowana doha hinage, huyana kita sola nige Keliso kabina ta kata na kada kao doha wawayao supusupudi, meta kita kaiyaulina ta miyamiyadiyao logulogudiyena ta miyamiya.

⁴ Na huyana Yaubada yona kaisunuwa mayadaina mamohoina ye lage meta Yaubada natuna ye hetamaliyama. Waihiu unai ye tubu na ye labasi laugagayo logulogunaena, ⁵ bena laugagayo logulogunaena taumiya maudoida ye hemaisahaida, yo hinage bena natu yona dudulai mamohoina ta hai. ⁶ Komiu meta Yaubada natuna, unai Yaubada natuna yaluwana ye hetamaliyama nuwada ta udiyedi na ye hekatada na ta yogayogasae Yaubada unai ta wane, "Aba,* Tamagu!" ⁷ Unai komiu meta nige taupaisowa tamowaidiyao, na komiu meta natu. Na kwa hemala natu ta unai ede Yaubada ye hetologomiu yona hededehesunuma tauhaidi.

Tabu kwa uyo'uyo

---

* 4:6: Aba kaniyona ede tamagu kalina Hebelu yo Alamaiki udiyedi. Wawayao gagilidi teina hedehedede ta se hepaisowa na se yogalau tamadiyao udiyedi.

⁸ Huyana sola nige Yaubada kabina kwa kata meta komiu kaiyaulina ta yaubadadi* yodi taupaisowa tamowaidiyao, siya nige yaubada mamohoidi. ⁹ Na teina huya ta komiu Yaubada kabina kwa katako, o taba ya wane, Yaubada kabimiu ye katako. Na idohagi to kwa kitakitabui'uyo kaiyaulina ta yona kabikabi basabasadi ta udiyedi. Idohagi, kwa henuwa bena kwa uyo kwa hemala siya yodi heyayai tauhaidi? ¹⁰ Komiu meta mayadai, nawalai, huya yo bolimai saesaedi hekasisidi yo kabikabidi sola udiyedi kwa miyamiya. ¹¹ Debamiuyena ya matausikalili matawuwuna kana kao doha yogu paisowabayao kalimiuyena meta kabo nige kaniyona.

¹² Kagu kahao yo louguwao, ya hedehededebayao kalimiuyena bena yomi mauli kwa buidi doha yau, matawuwuna huyana ya lagewa meta yau yogu mauli doha komiu.*

¹³ Kabina kwa kata meta yogu huyalage bagubagunana unai ya kasiyebwa, na debanaena ya miya kalimiuwai na wasa namwanamwana wa ya lauguguyaei kalimiuyena. Na iyamo nige saha yababana hesau kwa ginauli kaliguyena. ¹⁴ Kagu kasiyebwa ta ye henuwatupilipiligomiu, na nige unai kwa subugau o kwa kitaheyababagau, na kwa yogaisinigau doha Yaubada yona anelu hesau, o yau doha Yesu Keliso ede. ¹⁵ Beyabeyana yomi gwauyala maudoina meta haedi se lauko. Huyana ne unai yomi gadosisi ye lakikalili. Ena gonowamiu meta kabo hinage matamiu kwa lamohaidi na kwa haidima—saha ya hedede

---

* 4:8: Galatiya tamowaidi meta koitau udoi'udoi se tabataba'ohuidi, bena udiyedi sagu se lobai. * 4:12: Huyana Paulo ye lage Galatiya tehana unai meta yona laulau ye buidi ye hemala doha dagela tamowaidi, na nige ye tolobayao laugagayo unai. Lausoiso ta unai ye wane taba tausunuma Galatiya unai wa hinage tabu se kitakitalau laugagayo unai.

ta meta mamohoi! ¹⁶ Hage idohagi, hedehedede mamohoina yogu hededehe masalahana ta unai ede ya hemala kami waiunu?

¹⁷ Siya taulauhekatalupolupo ne meta se kaipatekalili bena se henuwanamwagomiu na bena kwa patulau udiyedi, iyamo nige yomi namwa o dudulai hesau hesabana. Saha se henuwa ede bena kalimaiyena komiu se tolehesuwalagomiu, na kabo kwa patulau siya udiyedi.

¹⁸ Ye namwa mo taba huya maudoina kwa kitalaoma kaliguwai, huyana yau maidamiu ta miyagogoi yo hinage yogu miyasuwala udiyedi.*

¹⁹ Natuguwao, debamiuyena meta kamkamna laki-lakina ya hekalu'uyoi doha labalaba kamkamnana, na kamkamna ta kabo ye lau ee Keliso kana kao ye masalaha yo ye tubu kalimiuyena. ²⁰ Na ya henuwakalili bena yau taba maidamiu metai, to kabo gonowana ya hedehedede-namwanamwa kalimiuwai, na iyamo kedagu ye lohakalili. Unai nuwagu ye pwanopwano yo nige kabina ya kata saha kabo ya ginauli hesabamiu.

Hega yo Sala meta talam beyabeyana yo hauhauna heyasonidi

²¹ Hage yogu kwa hedehedede, komiu kaiteyadi kwa henuwa bena Mose yona laugagayo logulogunaena kwa miya, na laugagayo* wa hedehededeni maudoidi kabidi

---

* 4:18: Lausoiso ta unai Paulo yona nuwatu nige ye masalahakalili. Tausonoga hekadiyo se wane hedehedede ta kaniyona bena doha teina: Ye namwakalili ena taba huya maudoina ta ukita hetetegomiu maidamiu kwa miyamiya na se paisowa ma nuwakohihaidi, ena se paisowa yomi namwa hesabana, doha yau huyana maidamiu wa. * 4:21: Hedehedede laugagayo Paulo yona huyaena se hepaisowa teha labui udiyedi: (1) laugagayo Yaubada ye moseidi Sinai kudulni unai, yo (2) Genese, Esodo, Lewitikasi, Numela, yo Dutelonomi bukadiyao. Inai laugagayo kaniyona ede Genese bukana.

kwa kata o nige? ²² Matawuwuna kulikuli tabuna unai ta hasili meta Abelahama natunao labui. Natuna hesau meta heyayai tauhaina waihiuna* wa ye labasi, na natuna hesauna ne meta Abelahama mwanena mamohoina* iya ye labasi. ²³ Na heyayai tauhaina waihiuna wa natuna ye labasi meta Abelahama yona nuwatu unai ye tubu, na Abelahama mwanena mamohoina meta hededehe-sunuma debanaena natuna ye labasi.*

²⁴ Teina sinesinebadao labui ta meta Yaubada yona talam labui heyaheyasonidi. Hega meta ye hemala talam bagubagunana Yaubada ye mosei Mose Sinai kudulina unai wa, na teina talam ta unai meta tamowai maudoidi laugagayo ye heyayaiyedi. ²⁵ Hega heyaheyasonina ede Sinai kudulina teha Alabiya unai, na teina huya ta unai kana kao doha Yelusalema magaina lakilakina, matawuwuna iya yo natunao laugagayo unai meta ma kaukaudi. ²⁶ Na sinebada Sala, iya nige heyayai tauhaina wa, meta iya sinada. Iya meta Yelusalema hauhauna galewa ne unai ye heyaheyasoniyei. ²⁷ Iya ede kulikuli tabuna unai se kuliyako se wane,

“Kowa waihiu kobokobosina nige natum,
bena ku gwayuala.

Kowa nige labalaba kamkamnana hesau kamnana ku la-
pui,
bena ku wana yo ku gwayuala,
matawuwuna waihiu miyamiyagologolowana natunao
kabo se badokalili

---

* 4:22: Iya ede Hega. * 4:22: Abelahama mwanena mamohoina ede Sala. Iya meta nige heyayai tauhaina waihiuna, na iya Hega kana tanuwaga.

* 4:23: Hega yo Sala ma natudi wa wasadi kabo ku hasili Genese 16:1-4 (Hega natuna Isamaela), Genese 17:15-21 yo 18:10-14 (Sala natuna Isako).

na kabo waihiu tawatawasolana.”* (*Aisaiya 54:1*)

²⁸ Unai kagu kahao, komiu meta doha Isako, Yaubada yona hededehe sunuma wa unai kwa tubu. ²⁹ Abelahama yona huya unai wawaya buluma unai ye tubuma wa meta wawaya Yaluwa yona gigibwali unai ye tubuma wa ye hekamkamna. Teina laulau ta iya ede gonogonowana doha teina kalidaena. ³⁰ Na kulikuli tabuna unai saha ta hasili? Ye wane, “Heyayai tauhaina waihiuna ne ma natuna ku tolehesuwaladi, matawuwuna waihiu yaiyailihaina ne natuna meta tamana yona dudulai maudoina kabo ye haidi, na heyayai tauhaina waihiuna ne natuna taba nige saha hesau ye hai.” (*Genese 21:10*)

³¹ Unai kagu kahao yo louguwao, kita meta nige heyayai tauhaina waihiuna natunao, yo nige laugagayo logulogunaena ta miya. Na kita meta waihiu yaiyailihaina natunao, yoda sunuma debanaena Yaubada ye kawanamwanamwaeda yo ye haida ta hemala natunao.

5

Keliso unai yailihai miyana unai bena ta miya

¹ Keliso iya ye yailihaidako, unai kita meta yailihai tamowaidiyao. Unai kwa tolobayao na tabu tamowai hesau ye hepilipili'uyoigomiu laugagayo miyamiyadi udiyedi.

² Kwa lapulapui, yau Paulo ya hededelaowa: Ena kwa henuwa bena se hepelitomeigomiu, meta Keliso nige gonowana ye saguigomiu. ³ Na ya hedede'uyo kalimiuyena: Ena tamowai hesau ye henuwa bena se hepelitomei, meta iya bena laugagayo kabikabidi maudoidi ye miyawatanidi. ⁴ Ena ku henuwa bena Yaubada ye kitahenamwago laugagayo miyawatanina debanaena,

---

* 4:27: Buka Beyabeyana hedehedena ta Paulo ye hasili na nuwanuwatuna ede tamowai se bado kabo Yaubada ye gilihaidi sunuma debanaena, meta yodi kabagwayala.

meta kowa Keliso ku patugabaiyako yo yona gadosisi yo kabinamwa udiyedi meta kowa nige. ⁵ Na kai Yaluwa unai taumiya meta ma nuwabayaomai ka nayanayakalili bena Yaubada yona hededehesunuma kalidawai wa ye hemamohoiyei na ye tolehedudulaigai sunuma debanaena. ⁶ Matawuwuna Yesu Keliso unai taupelitome o nige taupelitome meta nige yona udoi hesau. Na saha ye saekalili ede sunuma, na sunuma ta kabahemasalahana ede gadosisi miyamiyana unai.

⁷ Yomi huyanuwabui unai ye laoma meta kwa paisowanamwanamwakalili,* na kaiteya ye hededelaowa bena wasa mamohoina hemuliwatanina ta kwa hekaiyawasi? ⁸ Temeta hedehedede me meta Yaubada tauyoganeigomiu iya nige yona nuwatu. ⁹ Taba pwalawa lakilakina na yisti gagilina unai ta hebwali meta kabo pwalawa ne maudoina ye sese. Unai, taba luwamiuyena lauhekatalupolupo gagilina, meta maudoimiu kabo ye woyahesuwalagomiu. ¹⁰ Iyamo yau nuwagu ta ye bayao Yaubada unai meta nige gonowana komiu kabakitalau hesau unai kwa kitalau. Na tauhenuwapwanopwanogomiu ne meta kabo hekamkamna ye lobai, matawuwuna Yaubada nige gonowana tamowai hesau ye hekasisigaibui.

¹¹ Kagu kahao yo louguwao, taulauhekatalupolupo wa se hedede bena yau hinage pelitome kabikabina ya lauguguyaei. Na ena taba pelitome kabikabina ya laulauguguyaei, meta idohagi to Dius tamowaidiyao se hekamkamnagau? Na ena taba pelitome kabikabina ya laulauguguyaei, meta sataulo lauhekatanana ne nige koipilina hesau. ¹² Na siya taupelitome tamowaidiyao se

---

* 5:7: Nuwatu ta meta Paulo heyaheyasoni unai ye kuli ye wane, Beyabeyana kailakwa unai kwa heloinamwanamwa.

henuhenuwasaegomiu ne, ye namwa mo taba se lau se nigwahaimolosiyei.*

¹³ Kagu kahao, laugagayo unai Keliso ye yailihaigomiu. Na tabu yomi yailihai yona dudulai ne kwa hepaisowa na nuwatu yabayababadiyao kwa ginaulidi. Ye namwa mo taba gadosisiyena kwa haisagusagu'uyoigomiu. ¹⁴ Laugagayo maudoidi meta hedehedede lakilakina kesega ye kabigogoihegehedi, iya ede, “Kam kaha ku gadosisiyei doha kowa ku bom ku gadosisi'uyoigo.” ¹⁵ Ena kwa bom kwa hewahewaiunu'uyoigomiu, doha suisui se bom se lulululu'uyoidi, bena kwa kitakitanamwanamwa, matawuwuna ede kami boda kabo kwa hetatagwaligwali.

Tauda gadosisidi laulauidiyao

¹⁶ Unai ya hededelaowa bena Yaluwa Tabuna yona hesibasiba unai kwa miya, kabo taba nige gonowana taumiu ta yona gadosisi maudoidi kwa lauwatanidi. ¹⁷ Matawuwuna tauda ta yona gadosisi meta ye kaipate bena Yaluwa yona gadosisi ye hekaiyawasi, yo Yaluwa yona gadosisi meta ye kaipate bena tauda ta yona gadosisi ye hekaiyawasi. Se hewahewaiunu'uyoidi, unai nige gonowana kwa bom yomi nuwatu namwanamwadi kwa ginauliwatanidi. ¹⁸ Na ena Yaluwa ye woyawoyaigomiu meta komiu nige laugagayo logulogunaena kwa miya.

¹⁹ Tauda ta yona gadosisi ginaulidiyao se masalahakalili, siya ede teina: nuwatubiki kabikabidiyao yo laulau yabayababadiyao udoi'udo, ²⁰ koitau taba'ohudi,

---

* 5:12: Hedehedede ta meta Paulo ye koipili na ye hedede. Na hedehedede ta kaniyona ede tamowai kuhina se nigwahai. Dius yodi laugagayo unai ye wane, ena tamowai kuhina se boligabaei meta tamowai ne Dius bodadi udiyedi se tolehesuwala (Dutelonomi 23:1).

kalawai yo taubalau yo kabikabidiyao udoi'udo, haihewahewaiunu, miyagegageda, kaikalomagigili, koukouyalayala, mahimahihi, haihaikawayagala, kabikabiboda, ²¹ gadolelehi, numanumayauyaule, gwaualabikibiki, yo laulauyao se bado. Lahinaidi ya hedede-laowako kalimiuyena, na teina hinage ya hedede'uyoi kalimiuyena: Ena tamowai hesau miyamiya ta udiyedi ye miyamiya meta taba nige ye lusola Yaubada yona basileiya unai.

Yaluwa Tabuna yona woyawoya kaniyodi

²² Na yaluwa kaniyona ede teina: gadosisi, gwaualala, nuwadaumwali, nuwatalu, kabinamwa, haisagusagu, tolotahitahi, ²³ nuwadobidobi, yo kitahetete'uyoida. Teina nuwanuwatu maudoidiyao ta meta nige laugagayodi hesau. ²⁴ Na kaiteyadi se patulau Yesu Keliso unai meta taudi ta nuwatudi yababadi yo yodi lelehi bikibikidi se hesataulodiko. ²⁵ Na kita Yaluwa unai taumiya meta bena Yaluwa yona nuwatu maudoidi udiyedi ta laulau. ²⁶ Tabu ta haihaisaesae, tabu ta hekohekoipili'uyoida, yo tabu hesau yona gogo ta gadolelehiyeidi.

6

Taba ta haisagusagu

¹ Kagu kahao, ena luwamiuyena tamowai hesau ba'aya hesau ye hekalo meta komiu Yaluwa unai tautolobayao bena nuwadobidobiyena kwa sagui na kwa tolehedudulai. Na kwa kitahetete'uyoigomiu tabuna yababa keseke-segana ta unai hinage kwa kalabesibesi. ² Yomi pilipili udiyedi bena kwa sagusagu'uyoigomiu na teina kabikabi ta unai Keliso yona laugagayo kwa hemamohoiyei.

³ Na tabu ta nuwasaesae,* matawuwuna ede, ena tamowai hesau ye nuwatui meta iya ye saekalili, na iyamo nige yona dudulai hesau, meta ye bom ye lupu'uyoi.

⁴ Tamowai kesega kesega bena yona miyamiya unai ye bom ye kitasipwai'uyoi na tabu yona mauli ne tamowai hesau unai ye hekaigonogonowa. Ena yona laulau se namwa kabo gonowana ye gwauyala. ⁵ Matawuwuna tamowai kesega kesega bena ye bom polohena ye bahei.

⁶ Ena tamowai hesau Yaubada wasana unai se hekahekata yo se hedehedede hesibasiba meta yona gogo maudoidi udiyedi bena tauhekatana ne ye sagusagui.

Saha ta kumai meta kaniyona kabo ta keli

⁷ Tabu kwa lupu'uyoigomiu. Yaubada nige gonowana ta lupoi. Like saha ta kumai meta kabo like ne kaniyona ta keli. ⁸ Kaiteya kaiyaulina ta miyamiyana unai ye miya meta kabo yona laulau ne kaniyona ye lobai, iya ede boita nige kana siga. Na kaiteya yaluwa miyamiyana unai ye miya kabo Yaluwa unai yona laulau ne kaniyona ye hai na ye lau mauli nige kana siga unai. ⁹ Unai miyamiya namwanamwadi udiyedi tabu kamnada se yababa, matawuwuna mahanana dudulaina ye lagema unai kabo namwa ta lobai, ena nige paisowa te ta hekaiyawasi. ¹⁰ Unai teina yoda huya namwanamwana ede bena yoda laulau se namwa tamowai maudoidi udiyedi, na iyamo tausunuma bodana meta bena ta nuwatukaliliyeidi.

Paulo wasa ta ye bom yona nimaena ye kuli: Pelitome nige kaniyona, na Yaubada bena ye hehauhauda

---

* 6:3: Teina hedehedede ta, tabu ta nuwasaesae, meta nige Paulo yona kulikuli unai, na ka kulihemasalaha matawuwuna nuwanuwatuna ede lausoiso ta unai.

¹¹ Nuwanuwatu gehegehediyo ta udiyedi meta kulikuli lakilakidiyo ya hepaisowadi na yomi leta ta ya bom nimaguyena kabo ya kulihegehe.

¹² Kaiteyadi se henuwagomiu bena taba pelitome kwa hai, meta yodi nuwatu ede taba tamowai se kita-henamwadi, yo hinage nige se henuwa bena Yesu Keliso yona sataulo lauguguyana debanaena se hewaiunudi.

¹³ Na siya taupelitome ne meta Mose yona laugagayo nige se miyawatanidi, na iyamo se henuwagomiu bena pelitome kwa hai. Na teina unai kabo se hededetausae'uyoidi yo kabo se hedede meta komiu siya tauhemuliwatanidi. ¹⁴ Na yau meta nige ya henuwa bena ginauli hesau debanaena ya hededesae-sae, na saha kabo ya hededetausae'usei ede Yesu Keliso yona sataulo. Sataulo ta debanaena kaiyaulina ta nuwanuwatudi maudoidi kaliguwai se gehe, na sataulo ta wasana ya laulauguguyaei debanaena kaiyaulina ta nige se modelau kaliguwai. ¹⁵ Keliso yona sataulo mo ya hededetausaei matawuwuna pelitome o nige pelitome meta nige kaniyona hesau, na saha ye saekalili ede bena Yaubada ye hehauhauda.

¹⁶ Nuwamiu se daumwali yo Yaubada yona katekamkamna yo gadosisi ye laowa teina laugagayo hauhauna ta tauhemuliwatanina maudoimiu kalimiuwai —komiu Yaubada yona Isalaela tamowaidiyao ede.*

¹⁷ Gehena ta unai, nige ya henuwa bena tamowai hesau ye hepilipiligau laugagayo nuwanuwatudi ta udiyedi, matawuwuna Yesu Keliso debanaena hekamkamna ya hekalo, na leleyadi wa siya ede taugu ta unai.

---

* 6:16: Paulo tausunuma ye heyaheyasoniyedi Isalaela unai, kaniyona ede siya Yaubada yona basileiya tamowaidiyao.

¹⁸ Kagu kahao yo louguwao, yoda Guiyau Yesu Keliso yona kabinamwa taba maudoimiu nuwamiu ne udiyedi ye miya. Mamohoi.*

---

* 6:18: Paulo kalina Hebelu unai ye kuli ede Amen.

Yaubada wasana: Buka Hauhauna tupwana
The Message about God: Half of the New Testament in the Saliba
language of Papua New Guinea
Hap Nupela Testamen long tokples Saliba long Niugini

copyright © 2007, 2013, 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Saliba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-03-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Jul 2019 from source files dated 12 Jul 2019

a38b418f-b400-5c73-b231-ea8af9b0924a